

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

ในปัจจุบันเราจะพบว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและตลอดเวลาจนบางครั้งกระแสความเปลี่ยนแปลงทำให้เรารับข่าวสารข้อมูลมากเกินไป การพิจารณาวิเคราะห์ต่อสิ่งดังกล่าวจึงเป็นเรื่องที่ถูกกลบเลือนไป สิ่งที่ทำเป็นอย่างด่วนที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดกับเยาวชนของเรานั้นคือการฝึกให้คิดเป็น รู้จักใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจปัญหา เพื่อที่จะตอบรับกับสิ่งที่เกิดขึ้นและเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ปัญหาต่าง ๆ ที่เราพบเจอเข้ามารุมเร้าอยู่ตลอดเวลาถ้าคนเราไม่มีความคิดที่ถูกต้อง จะทำให้เกิดปัญหาที่ซับซ้อนขึ้นซึ่งยากต่อการแก้ไขและช่วยเหลือ ในประเทศใดก็ตามถ้าคนในประเทศรู้จักคิดแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง ถูกจุดก็จะทำให้ประเทศนั้นมีการพัฒนาได้อย่างรวดเร็วและทันสมัย แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับประเทศของเรานั้นคือ คนในชาติหรือเยาวชนยังไม่มีการนำความคิดที่มีหลักการที่ถูกที่ควรมาใช้กันอย่างแพร่หลาย กลไกในการควบคุมและให้ความช่วยเหลือกับทรัพยากรของชาติยังเป็นเรื่องที่เราจะต้องช่วยเหลือด้วยกันหลายฝ่าย

การพัฒนาความสามารถทางการคิด เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาในยุคปัจจุบัน เพราะความสามารถทางการคิดจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะในช่วงเวลาที่โลกกำลังเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว สภาพเศรษฐกิจและสังคมได้เปลี่ยนแปลงเป็นสังคมแห่งการพัฒนา ข่าวสารข้อมูลคือ เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยการรับและการใช้ข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผลักดันให้ประชากรทุกคนต้องพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างไตร่ตรองรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้รับให้มากขึ้น เพราะข้อมูลที่ปรากฏจากแหล่งใดแหล่งหนึ่งเพียงแหล่งเดียวอาจไม่ครอบคลุมพอที่จะได้รับไว้หรือใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง ด้วยเหตุนี้ผู้รับจึงจำเป็นต้องอาศัยความสามารถที่มีอยู่พิจารณาเลือกรับข้อมูลที่มีประโยชน์ และใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพทันกับการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลที่เกิดขึ้น

Good (1973) กล่าวว่า กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาของคนเรามีหลายรูปแบบ ความสามารถในการคิดวิจารณ์ (Critical Thinking Ability) ถือเป็นกระบวนการคิดที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาบุคคล การคิดวิจารณ์เป็นการตัดสินใจอย่างละเอียดรอบคอบว่า จะยอมรับหรือปฏิเสธ หรือตัดสินใจภายใต้หลักตรรกศาสตร์ โดยเฉพาะ

สังคมปัจจุบันซึ่งเป็นสังคมประชาธิปไตยนั้น คนเรามีอิสระในการคิด มีสิทธิเสรีภาพเต็มที่ในการตัดสินใจ หากคนเรามีความสามารถในการคิดวิจารณ์ญาณแล้ว ย่อมทำให้เราสามารถสรุปตัดสินใจในเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผล

ปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลข่าวสารที่เกิดขึ้นมากมายและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ถ้าบุคคลใดขาดการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณก็จะเป็นบุคคลที่เสียเปรียบในสังคม ดังนั้นเป้าหมายของการจัดการศึกษา เป็นการให้ความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการพัฒนาจึงควรกำหนด 3 ประการดังนี้คือ

1. ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดอย่างรอบคอบ รู้จักใช้เหตุผล เป็นการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณ์ญาณ
2. ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถในการวางแผนที่ดี และสามารถสร้างทางเลือกที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ เรียกว่าการวางแผนอย่างมียุทธศาสตร์
3. ต้องทำให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กให้มีความสามารถทางด้านความคิดเป็นเรื่องที่จำเป็นและต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะความคิดเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียน การใช้ดำเนินชีวิตของคนทุกคน ถ้าคนเรามีความคิดที่กว้างไกลตลอดจนมีทักษะที่ดีในการคิดก็จะทำให้สามารถนำไปใช้ได้ต่อไป

โดยทั่วไปบุคคลที่สามารถคิด เข้าใจและแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ดี มักเป็นผู้ที่ฉลาดกว่าบุคคลส่วนใหญ่ในวัยเดียวกัน (สวนา พรพัฒน์กุล , 2525 : 10) เพราะสามารถใช้สติปัญญาของตนเพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหาได้ การฝึกฝนให้เด็กที่มีความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณนั้นเพื่อวางโครงสร้างพื้นฐานทางความคิดด้านเหตุผล การไตร่ตรอง การคิดทบทวน การหาข้อมูลก่อนด่วนสรุป หรือการสรุปใด ๆ โดยใช้หลักเกณฑ์

การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) เป็นการคิดประเภทหนึ่งซึ่งเป็นคุณลักษณะของผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน เป็นการคิดที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ในการพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลหรือสภาพการณ์ที่ปรากฏ โดยอาศัยความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเองในการสำรวจหลักฐานอย่างรอบคอบ เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่สมเหตุสมผล

การปลูกฝังความคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งในระบบการศึกษา เมื่อโตขึ้นจะได้เป็นพลเมืองของชาติที่สามารถยืนอยู่ได้ด้วยความคิดของตนเอง ในวงการศึกษาสากลได้ให้ความสำคัญกับทักษะการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณที่แพร่หลาย ทำให้ผู้ที่สนใจได้สามารถนำเอา

หลักการนั้นมาใช้สะดวกขึ้นในชั้นเรียน ซึ่งครูจะต้องเข้าใจหลักการและวิธีนำหลักการต่าง ๆ ไปปรับใช้ในหลักสูตรแต่ละวิชา

จากเหตุผลและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบความคิดวิจารณ์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดวิจารณ์ของนักเรียน และเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความคิดวิจารณ์ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดประสงค์คือ

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบความคิดวิจารณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความคิดวิจารณ์ระหว่างเพศชายและหญิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความคิดวิจารณ์ระหว่างความแตกต่างของกลุ่มอาชีพบิดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
4. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความคิดวิจารณ์ระหว่างความแตกต่างของกลุ่มอาชีพมารดาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
5. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความคิดวิจารณ์ระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน

สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีสมมติฐานคือ

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีเพศต่างกันมีความคิดวิจารณ์แตกต่างกัน
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่บิดาประกอบอาชีพต่างกันมีความคิดวิจารณ์แตกต่างกัน
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มารดาประกอบอาชีพต่างกันมีความคิดวิจารณ์แตกต่างกัน
4. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีความคิดวิจารณ์แตกต่างกัน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้มีความสำคัญและมีประโยชน์ทางการศึกษา ดังนี้

1. ทำให้ทราบว่าองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับความคิดอย่างมีวิจารณญาณมีกี่องค์ประกอบ
2. ทำให้ทราบว่าระหว่างเพศที่แตกต่างกันนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิด
วิจารณญาณแตกต่างกันหรือไม่
3. ทำให้ทราบว่าระหว่างกลุ่มอาชีพที่แตกต่างกันของผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนต้นมีความคิดวิจารณญาณแตกต่างกันหรือไม่
4. ทำให้ทราบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันมี
ความคิดวิจารณญาณแตกต่างกันหรือไม่
5. สามารถนำองค์ประกอบต่าง ๆ เหล่านี้มาพัฒนาปรับปรุงเพื่อให้นักเรียนได้มีการคิด
อย่างมีวิจารณญาณ
6. เป็นประโยชน์สำหรับครู อาจารย์ ผู้ปกครองและผู้ที่เกี่ยวข้องในการที่จะนำ
องค์ประกอบเหล่านี้มาเป็นแนวทางเพื่อมาส่งเสริมและพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็น
พื้นฐานสำคัญในการคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาค้นคว้าวิจัยต่อ ๆ ไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์องค์ประกอบความคิดวิจารณญาณของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาตอนต้นมีขอบเขตของการวิจัยดังนี้

1. การวิจัยในครั้งนี้ได้นำหลักทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะของความคิดวิจารณญาณตามแนวคิด
ของ Watson and Glaser Ennis Hudgins Kneedler และ Dressel and Mayhew เพื่อสร้างแบบ
ทดสอบความคิดวิจารณญาณ
2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนในจังหวัด
ปัตตานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ปัตตานี ซึ่งมีทั้งหมด 14 โรงเรียน และโรงเรียนเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี ซึ่งมีทั้งหมด
50 โรงเรียน มีจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น รวมทั้งหมด 64 โรงเรียน มีจำนวน
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นรวม 34,818 คน
3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - 3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ กลุ่มอาชีพของผู้ปกครองและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ของนักเรียน

3.2 ตัวแปรตามที่นำมาวิเคราะห์ห้วงองค์ประกอบเชิงสำรวจของความคิดวิจารณ์
ครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ 7 ด้านดังนี้คือ

- 1) ความสามารถในการระบุปัญหา
- 2) ความสามารถในการระบุถึงข้อตกลงเบื้องต้น
- 3) ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล
- 4) ความสามารถในการระบุลักษณะของข้อมูล
- 5) ความสามารถในการตั้งสมมติฐาน
- 6) ความสามารถในการลงข้อสรุป
- 7) ความสามารถในการประเมินข้อสรุป

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นิยามศัพท์เฉพาะไว้เพื่อที่จะได้มีความเข้าใจตรงกัน ดังนี้

1. ความคิดวิจารณ์ หมายถึง กระบวนการคิดพิจารณา ไตร่ตรองอย่างรอบคอบเกี่ยวกับข้อมูลหรือสภาพการณ์ที่ปรากฏ โดยใช้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ของตนเองโดยปราศจากการพิจารณาแบบอคติและพิจารณาแบบมองเป็นกลุ่มอย่างไม่ยุติธรรม (Stereotype) โดยอยู่ในกรอบความคิดวิจารณ์ ตามแนวคิดของ Watson and Glaser Ennis Hudgins Kneedler และ Dressel and Mayhew ซึ่งครอบคลุมลักษณะของความคิด 7 ด้าน

2. ความสามารถในการระบุปัญหา คือ เป็นความสามารถในการระบุหรือทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ข้อคำถาม ข้ออ้าง หรือข้อโต้แย้ง ซึ่งจะต้องอาศัยความสามารถในการพิจารณาข้อมูลหรือสถานการณ์ที่ปรากฏ เพื่อกำหนดประเด็นปัญหา ข้อสงสัยและประเด็นหลักที่พิจารณา

3. ความสามารถในการระบุถึงข้อตกลงเบื้องต้น คือความสามารถในการพิจารณาว่า ข้อความใดเป็นหรือไม่เป็นข้อตกลงเบื้องต้น

4. ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล คือเป็นความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การประเมินความถูกต้องของข้อมูลและการพิจารณาความถูกต้องของข้อมูลในเชิงปริมาณและคุณภาพ ตามประเด็นที่พิจารณา

5. ความสามารถในการระบุลักษณะของข้อมูล คือเป็นความสามารถในการพิจารณาความแตกต่างของข้อมูล การตีความข้อมูล การจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาตั้งสมมติฐาน

6. ความสามารถในการตั้งสมมติฐาน คือเป็นความสามารถในการกำหนดขอบเขตแนวทางของการพิจารณาหาข้อสรุปที่อาจเป็นไปได้ของคำถาม ประเด็นปัญหา หรือข้อโต้แย้ง

7. ความสามารถในการลงข้อสรุป คือเป็นความสามารถในการใช้เหตุผลทั้งแบบวิธีการใช้เหตุผลที่ดำเนินจากส่วนรวมไปหาส่วนย่อยและวิธีการใช้เหตุผลโดยอาศัยข้อเท็จจริงหรือข้อมูลต่าง ๆ แล้วสรุปลงเป็นกฎ

8. ความสามารถในการประเมินข้อสรุป คือเป็นความสามารถในการประเมินความสมเหตุสมผลของข้อสรุป โดยอาศัยความสามารถในการวิเคราะห์และการประเมิน

9. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในจังหวัดปัตตานี

10. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง เกรดเฉลี่ยของนักเรียนในปีที่ผ่านมา